

PATVIRTINTA

Vilniaus Gedimino technikos universiteto
rektorius 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu
Nr. 10.8-1128

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETO LYGIŲ GALIMYBIŲ UŽTIKRINIMO, SMURTO IR PRIEKABIAVIMO PREVENCIJOS POLITIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus Gedimino technikos universiteto lygių galimybių užtikrinimo, smurto ir priekabiavimo prevencijos politika (toliau – Politika) įtvirtina Vilniaus Gedimino technikos universiteto (toliau – VILNIUS TECH) taikomus nediskriminavimo, lygių galimybių principus, smurto ir priekabiavimo prevencijos priemones bei jų įgyvendinimo tvarką, siekiant apsaugoti VILNIUS TECH bendruomenės narius nuo galimos diskriminacijos, smurto ir priekabiavimo atvejų.

2. Politikos tikslai:

2.1. užtikrinti visų VILNIUS TECH bendruomenės narių ir besikreipiančių dėl įdarbinimo, taip pat stojančiųjų į VILNIUS TECH studijuoti asmenų ar jų grupių lygias galimybes nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, užimamų pareigų, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, pilietybės visose VILNIUS TECH veiklos srityse;

2.2. užtikrinti saugią darbo ir studijų aplinką, kurioje kitas asmuo nepatirtų priešišku, neetišku, žeminančiu, agresyviu, užgauliu, įžeidinėjančiu veiksму, kuriais kėsinama į asmens ar asmenų grupių garbę ir orumą, fizinį ar psichologinį neliečiamumą arba kuriais siekiama asmenį ar asmenų grupę įbauginti, sumenkinti ar įstumti į beginklę ir bejėgę padėtį, atitolinti ar net atskirti nuo VILNIUS TECH bendruomenės;

2.3. padėti VILNIUS TECH bendruomenei atpažinti smurto ir priekabiavimo atvejus, galimas smurto ir priekabiavimo formas, supažindinti su smurto ir priekabiavimo prevencijos priemonėmis, pranešimų apie smurtą ir priekabiavimą teikimo ir nagrinėjimo tvarką, apie smurtą ir priekabiavimą pranešusių asmenų ir (ar) patyrusių smurtą ir (ar) priekabiavimą asmenų apsaugos priemones bei jiems teikiama pagalba, rekomenduojamais elgesio darbe (darbo etikos) modeliais ir kita informacija, susijusia su smurto ir priekabiavimo prevencija.

3. Politika parengta remiantis Lietuvos Respublikoje taikomais tarptautiniais žmogaus ir piliečių teisių dokumentais, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymu, Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu ir kitais teisės aktais, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Personalo politika, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Akademinės etikos kodeksu.

4. Politikoje vartojamos pagrindinės sąvokos:

4.1. **Diskriminacija** – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

4.2. **Grėsmė** – gresianti padėtis, pavojus, įskaitant įvairius grėsmingus įvykius (formuojančių užduotis ar vykdančių užduotis asmenų žodiniai išpuoliai, kitas įvairius susirūpinimą keliantis elgesys).

4.3. **Lygios galimybės** – žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

4.4. **Lygių galimybių kontrolierius** – VILNIUS TECH darbuotojas, padedantis įgyvendinti Politikos nuostatas, vykdamas jų laikymosi stebėseną.

4.5. **Netiesioginė diskriminacija** – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

4.6. **Persekiojimas** – asmens traktavimas mažiau palankiai, lyginant su kitais asmenimis, įskaitant, bet neapsiribojant atvejais, kai tai vyksta dėl to, kad asmuo pateikė, ketino pateikti pranešimą ar skundą dėl diskriminavimo, smurto, priekabiavimo ar seksualinio priekabiavimo.

4.7. **Smurtu** laikomas laikomas asmens (-ų) veikimu ar neveikimu kitam (-iems) asmeniui (-ims) padaromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis poveikis, dėl kurio asmuo patiria arba gali patirti neturtinę ar turtinę žalą.

4.8. **Socialinė padėtis** – asmens padėtis, kurią lemia jo šeiminė padėtis, įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens turimine padėtimi susiję veiksniai.

4.9. **Tiesioginė diskriminacija** – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų numatytas išimtis.

5. Kitos Politikoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto akademinės etikos kodekse.

II SKYRIUS PAGRINDINIAI POLITIKOS PRINCIPAI

6. VILNIUS TECH netoleruojamos tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos formos, taip pat nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės ar religijos.

7. VILNIUS TECH taip pat netoleruojamas bet kokia forma galintis pasireikšti smurtas, priekabiavimas, seksualinis priekabiavimas ar persekiojimas.

8. Visi VILNIUS TECH bendruomenės nariai privalo gerbti kito asmens garbę ir orumą, puoselėti pagarbaus bendravimo ir bendradarbiavimo kultūrą, vertybes, deklaruoti nepakantumą smurto ir priekabiavimo darbe apraiškoms, aiškiai parodydami, kad tokie veiksmai yra netoleruojami.

9. VILNIUS TECH dirbančių asmenų santykiai grindžiami supratimo, tolerancijos, geranoriškumo, abipusės pagarbos principais ir kitomis organizacinę elgseną kuriančiomis vertybėmis. VILNIUS TECH dirbantys asmenys, atlikdami savo funkcijas, taip pat vadovaujasi įstatymuose ir kituose teisės aktuose, įskaitant VILNIUS TECH vidaus teisės aktus, nustatytais etikos principais, laikosi jų veiklai nustatytų etikos reikalavimų.

10. Lygių galimybių pažeidimas, smurtas ir priekabiavimas yra laikomi VILNIUS TECH akademinės etikos pažeidimais, už kuriuos gali būti taikoma drausminė atsakomybė.

11. Rekomenduojami VILNIUS TECH dirbančių ir studijuojančių asmenų elgesio VILNIUS TECH standartai, siekiant išvengti smurto ir priekabiavimo:

11.1. tarpusavio santykiai ir santykiai su trečiaisiais asmenimis turi būti grindžiami mandagumu, sąžiningumu, pagarba, tolerancija, pasitikėjimu ir bendradarbiavimu;

11.2. VILNIUS TECH dirbantiems asmenims draudžiama kitus diskriminuoti, priekabiauti, tyčiotis ar gąsdinti, nurodyti diskriminuoti kitus VILNIUS TECH dirbančius ar studijuojančius asmenis dėl jų lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, politinių įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos ar kitais pagrindais.

12. Smurtas, priekabiavimas, seksualinis priekabiavimas ar persekiojimas gali pasireikšti šiomis formomis:

12.1. nepageidaujamas fizinis kontaktas;

12.2. žodinis ar rašytinis žeminimas (asmenį ar asmenų grupę įžeidžiantys juokai ir pokštai, nuolatinės pastabos, neapykantos kalba, apkalbos, gandų skleidimas, šmeižtas ir pan.);

12.3. įžeidžiančių paveikslėlių, užrašų ar kitos medžiagos demonstravimas, įžeidūs gestai;

12.4. sąmoningas izoliavimas ar nebendravimas, atskyrimas nuo socialinių veiklų;

12.5. įkyrus siekis bendrauti, asmens sekimas, informacijos apie jį rinkimas, kai tai nesusiję su darbinių funkcijų atlikimu;

12.6. grasinimas ar kitoks bauginantis elgesys, kuriuo siekiama riboti asmens apsisprendimo laisvę;

12.7. poveikis asmeniui, siekiant tam tikro su studijomis arba darbo funkcijų atlikimu nesusijusio elgesio, paslaugų ar seksualinių paslaugų;

12.8. nepagrįstas studijų, darbo ar kitų sąlygų pabloginimas, lyginant su kitais asmenimis.

13. Nepageidaujamas, orumą žeidžiantis, trikdantis kitą asmenį darbo ar studijų aplinkoje elgesys gali pasireikšti:

- 13.1. familiaraus pasisveikinimo darbo aplinkoje būdais;
- 13.2. komplimentais, nesusijusiais su asmens dalykinėmis savybėmis bei vykdomomis funkcijomis;
- 13.3. komentarais apie fizinę išvaizdą ar aprangą, žmogaus identiteto požymius;
- 13.4. neetiškais komentarais apie asmens pažiūras, silpnybes ar stiprybes, jo privatų gyvenimą;
- 13.5. neetiškais kreipiniais (pavyzdžiui, vardų trumpiniai, pravardės, mažybiniai kreipiniai);
- 13.6. seksualinio pobūdžio, įžeidžiančiais ar nepagarbiais juokais ar pokštai;
- 13.7. fiziniiais prisilietimais prie asmens, fizinio ar psichologinio diskomforto sukėlimu, nesilaikant pagarbaus fizinio atstumo;
- 13.8. įkyriu dėmesio rodymu, fizinės išvaizdos apžiūrinėjimu;
- 13.9. kalbėjimo tonu, reiškiamais garsais ir judesiais, kurie gali žėisti, žeminti žmogų ar kelti seksualinio pobūdžio asociacijas;
- 13.10. garbę ir orumą žeminančių vizualinių priemonių naudojimu (pvz.: plakatai, nuotraukos, priešiniai, daiktai ir kt.);
- 13.11. įžeidžiančio pobūdžio, žeminančių garbę ir orumą, nesusijusių su darbo funkcijomis pranešimų, žinučių siuntimu;
- 13.12. provokuojančia, nepadoria apranga;
- 13.13. įkyriu domėjimusi apie asmens privatų gyvenimą, intymius santykius;
- 13.14. poveikiu darbuotojui, siekiant tam tikrų su darbu nesusijusių funkcijų (paslaugų) atlikimo.

14. Jeigu smurtas, priekabiavimas, seksualinis priekabiavimas ar persekiojimas vyko kito asmens atžvilgiu arba yra iškilusi reali grėsmė smurtui, priekabiavimui, seksualiniam priekabiavimui įvykti, rekomenduotina padrašinti jį prabilti apie tai, skatinti kreiptis į šiuos veiksmus atlikusį asmenį ir nedelsiant jam pranešti, kad toks elgesys nepageidaujamas. Patartina visus įvykusius smurto, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ar persekiojimo veiksmus (elgesi) fiksuoti, užsirašyti laiką, liudytojus ir kitas reikšmingas aplinkybes.

15. Sprendimai, susiję su studijomis, mokslu, priėmimu į darbą, karjera, pareigų paauskstinimu, mokymais, apmokėjimu už darbą ir kitomis išmokomis, atostogomis ir elgesiu darbe, priimami vertinant kiekvieno žmogaus orumą, be diskriminacijos ir atsižvelgiant į objektyvius veiksnius ir kriterijus.

16. VILNIUS TECH pagal turimas finansines galimybes ir išteklius siekia, kad neįgaliems asmenims būtų sudarytos sąlygos kandidatuoti į laisvas darbo pozicijas VILNIUS TECH, dirbti, siekti karjeros arba mokytis.

17. Pažymėtina, kad diskriminacija ar lygių galimybių pažeidimu nėra laikoma:
 - 17.1. specialia moterų apsauga nėštumo bei gimdymo ir vaiko žindymo metu;
 - 17.2. darbuotojų saugos ir sveikatos darbe reikalavimai, kuriais, atsižvelgiant į fiziologines savybes, siekiama išsaugoti sveikatą;
 - 17.3. įstatymų nustatyti apribojimai dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;
 - 17.4. įstatymų numatyti amžiaus ribojimai, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;
 - 17.5. įstatymų nustatytas reikalavimas mokėti valstybinę kalbą;
 - 17.6. įstatymų nustatytos dėl pilietybės taikomos skirtingos teisės;
 - 17.7. įstatymų nustatytos specialios priemonės sveikatos apsaugos, darbuotojų saugos, užimtumo, darbo rinkos srityje, siekiant sukurti ir taikyti integraciją į darbo aplinką garantuojančias ir skatinančias sąlygas bei galimybes;
 - 17.8. kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas;
 - 17.9. lengvatų teikimas amžiaus, negalios bei socialinės padėties pagrindu, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

18. Politika taikoma VILNIUS TECH visose su darbo santykiais ir studijomis susijusiose srityse, darbo ir studijų aplinkoje:

- 18.1. įdarbinant, sudarant darbo sąlygas, vertinant darbą, priimant sprendimus dėl karjeros, paauskstinimo, mokant darbo užmokestį, suteikiant galimybes kelti kvalifikaciją, derinant šeimos ir darbo

įsipareigojimus, atleidžiant iš darbo ir kitais su darbo santykiais susijusiais atvejais;

18.2. priimant asmenis studijuoti, studijų proceso metu, neformaliojo ugdymo procesuose, vertinant žinias, skiriant stipendijas, bendrabučio vietas ir kitais su studijomis ar neformaliuoju ugdymu susijusiais atvejais.

19. Studentų žinių vertinimas vykdomas vadovaujantis lygių galimybių, sąžiningumo ir protingumo principais, vertinant tik su studentų pasiekimais susijusius kriterijus.

20. Nediskriminavimo ir lygių galimybių principai taikomi ir studentų baigiamųjų darbų ir doktorantų vadovams atsižvelgiant į atitiktą kvalifikaciniams dėstytojų ir mokslo darbuotojų reikalavimams.

IV SKYRIUS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

21. Politikos įgyvendinimo priežiūrą vykdo lygių galimybių kontrolierius, kuris pagal poreikį:

21.1. konsultuoja darbuotojus ir studentus bei teikia rekomendacijas Politikos klausimais;

21.2. periodiškai vykdo Politikos laikymosi stebėseną ir ne rečiau kaip kartą per metus rengia išvadas VILNIUS TECH vadovybei;

21.3. organizuoja lygių galimybių, nediskriminavimo, priekabiavimo, smurto, seksualinio priekabiavimo ar persekiojimo prevencijos mokymus;

21.5. inicijuoja Politikos pakeitimus.

22. VILNIUS TECH, įgyvendindamas lygias galimybes savo darbuotojų atžvilgiu, užtikrina, kad:

22.1. sprendžiant dėl darbuotojų perkėlimo į kitas pareigas ir (ar) dėl darbuotojų paaukštinimo būtų taikomos nediskriminacinės atrankos sąlygos ir kriterijai;

22.2. būtų sudarytos nediskriminacinės darbo sąlygos, įskaitant aplinkos prieinamumą asmenims, turintiems negalią ir (ar) individualius poreikius (suteikiama individualius darbuotojo poreikius atitinkanti darbo vieta, reikalingos darbo priemonės, lankstus darbo grafikas, suteikiamos atostogos ir kt.);

22.3. būtų taikomi nediskriminaciniai atliekamų darbo funkcijų vertinimo kriterijai (darbas vertinamas objektyviai ir nešališkai);

22.4. būtų taikomi nediskriminaciniai darbo santykių pabaigos kriterijai;

22.5. būtų sudarytos nediskriminacinės sąlygos darbuotojams tobulinti kvalifikaciją, siekti profesinio tobulėjimo, persikvalifikuoti, įgyti praktinės darbo patirties;

22.6. darbuotojams už tokį patį ar lygiavertį darbą būtų mokamas vienodas darbo užmokestis, sudarant darbo apmokėjimo sistemą būtų taikomi nediskriminaciniai kriterijai.

V SKYRIUS PRANEŠIMO, SKUNDO PATEIKIMAS IR NAGRINĖJIMAS

23. VILNIUS TECH sudaro sąlygas darbuotojams, siekiantiems įsidarbinti asmenims ir studentams teikti pranešimus dėl diskriminacijos ir pranešimus apie lygių galimybių pažeidimus. Pranešimas ar skundas apie tai, kad darbuotojo (siekiančio įsidarbinti asmens) ar studento atžvilgiu buvo pažeistos Politikos normos, teikiamas ir nagrinėjamas Vilniaus Gedimino technikos universiteto akademinės etikos kodekse nustatyta tvarka.

24. Jeigu pranešimas ar skundas susijęs su lygių galimybių pažeidimu, VILNIUS TECH Etikos komisijos posėdžiuose, kuriuose nagrinėjami tokie pranešimai ar skundai, privalo dalyvauti Lygių galimybių kontrolierius, išskyrus atvejus, kai dėl interesų konflikto Lygių galimybių kontrolierius nuo skundo nagrinėjimo privalo nusišalinti. Pranešimai ar skundai tiriami laikantis konfidencialumo ir duomenų apsaugos reikalavimų.

25. Pranešimo ar skundo tyrimas grindžiamas šiais principais:

25.1. operatyvumo – tyrimas atliekamas per kiek įmanoma trumpiausią terminą;

25.2. betarpiškumo – pranešimą ar skundą pateikusiam asmeniui, skundžiamajam, liudytojui (-ams) sudaromos visos galimybės pateikti paaiškinimus, savo veiksmų vertinimo ir aiškinimo versiją;

25.3. pagalbos – gavus skundą ar pranešimą dėl Politikos normų pažeidimo jį pateikusiam asmeniui sudaromos saugios darbo ar studijų sąlygos;

25.4. aktyvių prevencijos priemonių taikymo – nustčius pažeidimą, taikomos atitinkamos prevencinės priemonės, užtikrinant asmenims saugias ir jų orumą nežeidžiančias darbo ar studijų sąlygas;

25.5. objektyvumo ir nešališkumo – tyrimas atliekamas objektyviai, neturint išankstinių nuostatų dėl aplinkybių vertinimo.

26. Bet koks persekiojimas ar priešiškas elgesys prieš VILNIUS TECH bendruomenės narį, kuris pateikė skundą ar pranešimą, yra draudžiamas ir laikomas šiurkščiu darbo drausmės pažeidimu.

27. Skundą ar prašymą pateikęs asmuo, skundžiamasis, tyrimą atliekantis asmuo turi teisę bet kurios tyrimo stadijos metu kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą ar kitą kompetentingą instituciją.

28. Nustačius, kad VILNIUS TECH darbuotojas ar studentas pažeidė Politikos normas, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio, gali būti taikoma Lietuvos Respublikos darbo kodekse ir kituose teisės aktuose nustatyta atsakomybė. Reikšmingi ir šiurkštūs pažeidimai, jei juos padaro VILNIUS TECH darbuotojas, visais atvejais kartu laikomi šiurkščiu darbo drausmės pažeidimu.

29. Nustačius galimo nusikaltimo požymius tyrimo medžiaga nedelsiant perduodama kompetentingoms teisėsaugos institucijoms.

30. Nustačius, kad skundas ar pranešimas dėl Politikos normų pažeidimo buvo pateiktas siekiant pakenkti kito darbuotojo reputacijai, toks elgesys laikomas darbo pareigų nusižengimu, dėl kurio gali būti imtasi Lietuvos Respublikos darbo kodekse ir kituose teisės aktuose nustatytų drausminių priemonių.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Kiekvienas VILNIUS TECH bendruomenės narys turi teisę išsakyti komentarus, atsiliepiamus apie Politiką, jos veiksmingumą ir pateikti pasiūlymus dėl Politikos keitimo ar papildymo. Pasiūlymai teikiami Lygių galimybių kontrolieriui per VILNIUS TECH Dokumentų valdymo sistemą arba asmeniškai. Siekiant anonimiškumo pasiūlymai gali būti teikiami paštu.

32. Politika Lygių galimybių kontrolieriaus yra periodiškai peržiūrima ir vertinamas jos veiksmingumas.

33. Politika privalomai atnaujinama pasikeitus teisės aktų reikalavimams, reglamentuojantiems Politikoje reguliuojamus teisinius santykius.
